

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

SOOVITUSED

NÕUKOGU

NÕUKOGU SOOVITUS,

9. detsember 2013,

romade tõhusaks integratsiooniks liikmesriikides võetavate meetmete kohta

(2013/C 378/01)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292 koostoimes artikli 19 lõikega 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 2 kohaselt on võrdsus üks väärtustest, millel liit rajaneb. ELi lepingu artikli 3 lõike 3 teise lõigu kohaselt võitleb liit sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendab lapse õiguste kaitset.
- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 10 kohaselt püüab liit oma poliitika ja meetmete määramisel ja rakendamisel võidelda diskrimineerimisega rassilise või etnilise päritolu alusel.
- (3) ELi toimimise lepingu artikli 19 lõikes 1 on sätestatud võimalus võtta asjakohaseid meetmeid, et võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.
- (4) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 21 lõikes 1 on sätestatud, et keelatud on igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele või rahvusvähemusse kuulumise tõttu.

(5) Nõukogu direktiivis 2000/43/EÜ⁽¹⁾ on sätestatud raamistik rassilise või etnilise päritolu alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemiseks kogu liidus seoses tööhõive ja koolituse, hariduse, sotsiaalkaitse (sealhulgas sotsiaalkindlustus ja tervishoid), sotsiaaltoetuste ning kaupade ja teenuste (sealhulgas eluase) kättesaadavuse ja pakkumisega.

(6) Sarnaselt muude Euroopa Parlamendi ja nõukogu poliitiliste dokumentidega kasutatakse käesoleva soovituse kohaldamisel terminit „roma” ühisnimetajana samalaadse kultuuritaustaga rahvastikurühmade kohta, nagu *Sinti*, *Travellers*, *Kalé*, *Gens du voyage* jne, sõltumata sellest, kas nad on paiksed või mitte.

(7) Liidus seisavad paljud romad endiselt silmitsi suure vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimisega ning neid takistatakse oma põhiõiguste kasutamisel, mille tulemusena valitseb nende puhul oht, et neid kasutatakse ära, näiteks inimkaubanduse kaudu. Seetõttu tuleks kaaluda tõhusamaid, romade olukorrale ja vajadustele kohandatud sotsiaalse kaasamise meetmeid.

(8) Liidus elavate roma laste olukord on eriti murettekitav erinevate tegurite tõttu, mis muudavad nad eriti haavatavateks ning panevad neid muu hulgas kannatama kehva tervise, kehva elamistingimuste, kehva toitumise, tõrjutuse, diskrimineerimise, rassismi ja vägivalda all. Roma laste sotsiaalne tõrjutus on tihti seotud sünni registreerimise ja isikut tõendavate dokumentide puudumisega, alushariduses ja lastehoius ning samuti kõrghariduses osalemise madala tasemega ning suurenenud koolist

⁽¹⁾ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22).

väljalangemisega. Segregatsioon on oluline takistus juurdepääsul kvaliteetsele haridusele. Mõned roma lapsed langevad ka inimkaubanduse ja tööjõuna kasutamise ohvriks.

- (9) Haavatavasse olukorda võivad sattuda samuti liikmesriigis seaduslikult viibivad kolmandatest riikidest pärit romad, eelkõige juhul, kui nende elutingimused on sama kehvad kui paljudel liidu kodanikest romadel ning nad seisavad samal ajal silmitsi raskustega, mida kogevad väljastpoolt liitu pärit rändajad.
- (10) Liidusisese liikuvuse konteksti arvestades on vajalik austada liidu kodanike vaba liikumise õigust ja selle õiguse kasutamise tingimusi, sealhulgas piisavate vahendite ja üldise ravikindlustuse olemasolu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2004/38/EÜ, ⁽¹⁾ püüdes samal ajal parandada romade elutingimusi ning jätkates meetmete rakendamist nende majandusliku ja sotsiaalse integratsiooni edendamiseks nii päritoluliikmesriikides kui ka elukohaliikmesriikides.
- (11) Euroopa Parlamendi 9. septembri 2010. aasta resolutsioonis „Romade olukord Euroopas” ja 9. märtsi 2011. aasta resolutsioonis „Romade kaasamist käsitlev ELi strateegia” kutsuti komisjoni ja liikmesriike üles hakkama romade sotsiaalseks ja majanduslikuks kaasamiseks kasutama praeguseid liidu strateegiaid ja vahendeid.
- (12) Komisjon julgustas oma 5. aprilli 2011. aasta teatistes „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistik aastani 2020” liikmesriike võtma vastu ühtse lähenemisviisi romade integratsioonile või seda edasi arendama ning kiitma heaks hulga eesmärgi hariduse, tööhõive, tervishoiu ja eluaseme valdkonnas, et kiirendada romade integratsiooni.
- (13) 19. mail 2011. aastal võttis nõukogu vastu järeldused peakirjaga „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistik aastani 2020”, väljendades liikmesriikide võetud kohustust edendada romade sotsiaalset ja majanduslikku kaasamist.
- (14) 23.–24. juunil 2011 kokku tulnud Euroopa Ülemkogu kutsus üles kiiresti rakendama nõukogu 19. mai 2011. aasta järeldusi, eelkõige seoses liikmesriikide romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade või üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate, romade olukorra parandamisele suunatud integreeritud poliitika-meetmete koostamise, ajakohastamise ja arendamisega.
- (15) Komisjon esitas oma 21. mai 2012. aasta teatistes „Romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad: ELi raamistiku rakendamise esimesed sammud” kõikide romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ja integreeritud poliitika-meetmete tulemuste esimese hinnangu ning kutsus liikmesriike kaaluma edasiste sammudena mitmeid kohandusi.
- (16) Komisjon süvendas romade integratsiooni teemal liikmesriikidega peetavat dialoogi, eelkõige luues tuvastatud probleemide lahenduste arutamiseks 2012. aasta oktoobris romade integratsiooni riiklike kontaktpunktide võrgustiku. 2012. aasta novembris ja detsembris arutas romade integratsiooni riiklike kontaktpunktide rühm täiendavalt küsimust, kuidas suurendada liikmesriikides romade integratsiooni saavutamisele suunatud meetmete tulemuslikkust. Nimetatud rühm andis seejärel arutelu tulemustest omakorda teada kogu romade integratsiooni riiklike kontaktpunktide võrgustikule.
- (17) Komisjon rõhutas 26. juuni 2013. aasta teatistes „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamise suunas” vajadust täiendavate meetmete järele, et tagada niipea kui võimalik vajalikud eeltingimused romade integratsiooni kiirendamisele suunatud meetmete edukaks rakendamiseks.
- (18) Komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatis „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (strateegia „Euroopa 2020”) on andnud uue hoo võitlusele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, kehtestades ühised Euroopa eesmärgid, et vähendada vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu ning haridussüsteemist varakult lahkunud noorte osakaalu ning tõsta hariduse omandamise ja tööhõive taset. Selles kontekstis kujutab romade integratsioon endast olulist osa liidu ja liikmesriikide ühistest jõupingutustest. Euroopa poolaasta raames edendatakse asjaomaste riigipõhiste soovitude rakendamist ning nõukogu 20. juuni 2013. aasta järeldustega „Sotsiaalsed investeringud majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamiseks” antakse täiendavad suunised kaasava majanduskasvu tagamiseks tehtavateks jõupingutusteks.
- (19) Arvestades eespool esitatud kaalutlusi ning tuvastatud puudujääke, tuleb romade integratsiooni meetmed muuta tõhusamaks ning nende üle järelevalvet teostada. Seda tuleks teha austades täielikult subsidiaarsuspõhimõtet ja liikmesriikide esmast vastutust selles valdkonnas, võttes arvesse asjaolu, et andmete kogumine etnilise päritolu alusel võib olla delikaatne teema ning kinnitades,

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

et liikmesriigid peaksid ise valima järelevameetodid, sealhulgas sobivad meetodid mis tahes andmekogumiseks ja võimalikud näitajad.

- (20) Käesoleva soovitus eesmärk on arendada edasi eelnevalt romade integratsiooni käsitlevates Euroopa Parlamendi resolutsioonides, nõukogu järeldustes ja komisjoni teatistes esitatud soovitusi. Selle eesmärk on täiendada kehtivaid diskrimineerimisvastaseid liidu õigusakte, et aidata muuta nende rakendamine ja jõustamist tulemuslikumaks.
- (21) Käesolev soovitus ei hõlma kodakondsuse alusel toimuvat erinevat kohtlemist ning see ei piira nende sätete ja tingimuste kohaldamist, millega liikmesriikide või liidu õiguses reguleeritakse kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute õiguslikku staatust liikmesriikide territooriumil või selle staatuse õiguslikku mõju.
- (22) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ kutsutakse liikmesriike üles vajaduse korral kehtestama integreeritud lähenemisviisi, et tegeleda vaesusest enim mõjutatud geograafiliste piirkondade erivajadustega või nende sihtrühmade erivajadustega, keda ähvardab diskrimineerimine või sotsiaalne tõrjutus kõige enam, pidades eraldi silmas marginaliseerunud kogukondi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013⁽²⁾ sisaldab aasta programmiperioodiks 2014–2020 Euroopa Sotsiaalfondi alla kuuluvat investeerimisprioriteeti, mis on suunatud romade sarnaste marginaliseerunud kogukondade integreerimisele, täiendades Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde (ESIF)⁽³⁾,

MÄRKIDES, ET

EESMÄRK

Käesoleva soovitus eesmärk on anda liikmesriikidele juhiseid romade integratsiooni meetmete tõhususe suurendamiseks ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade või üldise sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate, romade olukorra

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsember 2013 määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsember 2013 määrus (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 470).

⁽³⁾ ESIFid on Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF).

parandamisele ning romade ja üldise elanikkonna vaheliste erinevuste kaotamisele suunatud integreeritud poliitikameetmete rakendamise toetamiseks.

Roma kogukonna suurus ning selle sotsiaalne ja majanduslik olukord on liikmesriigiti väga erinev. Seetõttu tuleks romade integratsiooni eesmärgil rakendatavaid riiklikke lähenemisviise kohandada vastavalt konkreetsetele oludele ja vajadustele, sealhulgas kehtestades poliitikameetmeid, mis on laiemas kontekstis suunatud sellistele marginaliseerunud ja ebasoodsas olukorras olevatele rahvastikurühmadele nagu romad, või jätkates selliste poliitikameetmete elluviimist.

Käesolevas soovitus keskendutakse eraldi romade integratsiooni edendamise meetmetele, kavatsemata jätta tähelepanuta teisi marginaliseerunud või ebasoodsas olukorras olevaid rahvastikurühmi. Integreerimismeetmed peavad samaväärsetel tingimustel põhinema samadel põhimõtetel,

SOOVITAB LIIKMESRIIKIDEL

1. SISULISED POLIITILISED KÜSIMUSED

Tõhusad poliitikameetmed

1.1. Romade täieliku võrdõiguslikkuse tegelikkuse edendamist silmas pidades võtta tõhusaid poliitikameetmeid nende võrdse kohtlemise tagamiseks ning nende põhiõiguste austamiseks, sealhulgas võrdne juurdepääs haridusele, tööhõivele, tervishoiule ja eluasemele. Selle eesmärgi võiks saavutada kas üldmeetmete või suunatud meetmete kaudu, sealhulgas erimeetmed romade ebasoodsasse olukorda sattumise vältimiseks või selle heastamiseks, või mõlemaid meetmeid kombineerides, pöörates erilist tähelepanu soolisele mõõtmele.

1.2. Võtta vastu meetmed, mis võivad tugineda sotsiaal-majanduslikele näitajatele, nagu kõrge pikaajalise töötuse määr, haridustase ja tervisega seotud näitajad, või mis võivad keskenduda marginaliseerunud ja/või eraldatud geograafilistele piirkondadele.

Juurdepääs haridusele

1.3. Võtta tõhusad meetmed, et tagada roma poiste ja tüdrukute võrdne kohtlemine ja nende täielik juurdepääs kvaliteetsele tavaharidusele ning tagada, et kõik romadest õpilased omandavad vähemalt kohustusliku hariduse⁽⁴⁾. Selle eesmärgi võiks saavutada järgmiste meetmetega:

⁽⁴⁾ Lapse õigus haridusele on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklis 28.

- a) segregatsiooni kaotamine koolides;
- b) ebakohase romade erivajadustega koolidesse paigutamise lõpetamine;
- c) haridussüsteemist varakult lahkumise⁽¹⁾ vähendamine kõigil haridustasemetel, sealhulgas teisel tasemel ja kutsehariduses;
- d) alusharidusele ja lastehoiule juurdepääsu suurendamine ja selle kvaliteedi parandamine, kasutades vajaduse korral suunatud toetust;
- e) iga konkreetse õpilase vajadustega arvestamine ning nende vajadustega tegelemine tihedas koostöös nende õpilaste peredega;
- f) kaasavate ja personaalsete õpetamis- ja õppimismetodite kasutamine, sealhulgas õpiabi raskustes olevatele õpilastele ja meetmed võitluseks kirjaoskamatusena, ning õppekavavälise tegevuse kättesaadavuse ja kasutamise edendamine;
- g) vanemate koolielus rohkem osalema julgustamine ning vajadusel õpetajakoolituse parandamine;
- h) romade teise ja kolmanda taseme hariduses osalema ja selle haridustaseme lõpetama julgustamine;
- i) teist võimalust pakkuvale haridusele ja täiskasvanuharidusele juurdepääsu suurendamine ning toetuse pakkumine ühelt haridustasemelt teisele üleminekuks ning tööturu vajadustele kohandatud oskuste omandamiseks.

Juurdepääs tööturule

- 1.4. Võtta tõhusad meetmed, et tagada romade võrdne kohtlemine juurdepääsul tööturule ning töövõimalustele. Selle eesmärgi võiks saavutada järgmiste meetmetega:
- a) esimese töökogemuse saamise, kutseõppe, töökohal toimuva väljaõppe, elukestva õppe ning oskuste arendamise toetamine;
 - b) füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja ettevõtluse toetamine;
 - c) võrdse juurdepääsu tagamine üldistele riiklikele tööturuasutustele, sealhulgas konkreetsete töötajate

toetamisele suunatud teenused, keskendudes individuaalsele nõustamisele ja tegevuse planeerimisele ning vajadusel edendades töövõimalusi avalikus teenistuses;

- d) tööturule (taas)sisenemise tõkete, sealhulgas diskrimineerimise kaotamine.

Juurdepääs tervishoiuteenustele

- 1.5. Võtta tõhusad meetmed, et tagada romade juurdepääs üldiselt kättesaadavatele tervishoiuteenustele⁽²⁾ üldiste kriteeriumide alusel. Selle eesmärgi võiks saavutada järgmiste meetmetega:

- a) mis tahes tõkete kaotamine juurdepääsul üldsusele kättesaadavale tervishoiusüsteemile;
- b) riiklike tervishoiuasutuste poolt üldiselt pakutavatele tervisekontrollidele, sünnituseelsele ja -järgsele hooldusele ning pereplaneerimis- ja samuti reproduktiiv- ja seksuaaltervishoiu teenustele juurdepääsu parandamine;
- c) lastele suunatud tasuta vaksineerimiskavadele ning konkreetsetele enim ohustatud rahvastikurühmadele ja/või marginaliseerunud ja/või eraldatud geograafilistes piirkondades elavatele rahvastikurühmadele suunatud vaksineerimiskavadele juurdepääsu parandamine;
- d) tervise- ja tervishoiualase teadlikkuse edendamine.

Eluaseme kättesaadavus

- 1.6. Võtta tõhusad meetmed romade võrdseks kohtlemiseks eluaseme kättesaadavuse tagamisel. Selle eesmärgi võiks saavutada järgmiste meetmetega:

- a) mis tahes ruumilise segregatsiooni kaotamine ning desegregatsiooni edendamine;
- b) sotsiaalmajutusele mittediskrimineeriva juurdepääsu edendamine;
- c) mittepaiksete romade jaoks peatuspaikade loomine vastavalt kohalikele vajadustele;
- d) juurdepääsu tagamine kommunaalteenustele (nagu vesi, elektrienergia ja gaas) ning eluasemega seotud infrastruktuurile kooskõlas riigi õigusnormidega.

⁽¹⁾ Vt nõukogu 28. juuni 2011. aasta soovitus varakult haridussüsteemist lahkumise vähendamise poliitika kohta (ELT C 191 1.7.2011, lk 1). Üks peamisi Euroopa Ülemkogu kohtumisel kokku lepitud Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärgi on vähendada haridussüsteemist varakult lahkunud noorte osakaalu nii, et see oleks vähem kui 10 %, ja tagada, et vähemalt 40 %-l nooremast põlvkonnast oleks kolmanda taseme haridus või sellega samaväärne kvalifikatsioon.

⁽²⁾ Käesolev soovitus ei piira direktiivi 2004/38/EÜ sätete kohaldamist; direktiivi kohaselt nõutakse, et liidus liikuvatel ELi kodanikel „on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalsüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus”.

1.7. Vajaduse korral tagada, et kohalike asutuste esitatavad linnade taaselustamise projektide taotlused hõlmaksid marginaliseerunud kogukondadele suunatud integreeritud elamumajandusmeetmeid.

1.8. Edendada kogukondlikult juhitud kohalikku arengut ja/või integreeritud territoriaalseid investeeringuid, mida ESIFid toetavad.

Rahastamine

1.9. Eraldada kättesaadavatest rahastamisallikatest (kohalikud, riiklikud, liidu või rahvusvahelised allikad) piisavalt vahendeid oma riiklike ja kohalike strateegiate ja tegevuskavade rakendamiseks ja järelevalveks eesmärgiga saavutada romade integratsioon üldiste või suunatud meetmete kaudu.

1.10. Sotsiaalse kaasatuse edendamist ning vaesuse ja diskrimineerimise vastu võitlemist, mis hõlmab muu hulgas romade sarnaste marginaliseerunud kogukondade sotsiaal-majanduslikku integratsiooni, tuleks hõlbustada, eraldades vähemalt kõigist 20 % Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest igas liikmesriigis investeerimiseks inimestesse, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 1304/2013 artiklites 3 ja 4.

1.11. Lähtuvalt roma kogukondade suurusest ning sotsiaalsest ja majanduslikust olukorrast ning roma ja mitte-roma kogukondade vahelisest lõhest ning samuti hulga liikmesriikide puhul Euroopa poolaasta raames tuvastatud probleemidest, võtta vajalikud meetmed selleks, et lisada romade integratsioon esmatähtsa küsimusena partnerluslepingutesse, milles käsitletakse ESIFite⁽¹⁾ kasutamist ajavahemikul 2014–2020.

1.12. Suurendada oma juhtimis-, järelevalve- ja hindamisvõimekust ESIFite tehnilise abi toel ning hõlbustada riiklike ja liidu vahendite kasutamist, eesmärgiga toetada kohalike asutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamist, et nad saaksid tõhusalt projekte rakendada.

1.13. Suunata romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate või integreeritud poliitikameetmete rakendamiseks eraldatavad riiklikud vahendid romade erivajaduste rahuldamiseks või vaesusest ning sotsiaalsest tõrjutusest enim mõjutatud geograafilistele piirkondadele ning võtta arvesse soolist mõõdet.

2. HORISONTAALSED POLIITIKAMEETMED

Diskrimineerimisvastased meetmed

2.1. Jätkata jõupingutusi, et tagada direktiivi 2000/43/EÜ tõhus tegelik kohaldamine, eelkõige tagades, et piirkond-

likud ja kohalikud haldusnormid ei oleks diskrimineerivad ega tingiks segregatsiooni. Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomane kohtupraktika peaks olema võrdlusaluseks selle kindlakstegemisel, kas asjakohased normid ja tavad on kooskõlas inimõigustega.

2.2. Rakendada vajadusel nii piirkondlikul kui ka kohalikul tasandil romade desegregatsiooni meetmeid. Segregatsiooni vastu võitlemise poliitika ja meetmetega peaks kaasnema asjaomased koolitus- ja teabeprogrammid, sealhulgas inimõiguste kaitse alane koolitus ja teave, mis on suunatud kohaliku tasandi avalikele teenistujatele, kodanikuühiskonna esindajatele ja romadele endile.

2.3. Tagada, et väljatõstmise korral järgitakse täiel määral liidu õigust ning samuti teisi rahvusvahelisi, näiteks Euroopa inimõiguste konventsioonist tulenevaid inimõigusalasid kohustusi.

2.4. Võtta meetmed, et võidelda romade diskrimineerimise ja nendega seotud eelarvamuste (vahel viidatakse sellele kui „mustlaste-vastasusele”) vastu kogu ühiskonnas. Sellised meetmed võiks hõlmata järgmist:

a) romade integratsiooni eelistega seotud teadlikkuse suurendamine roma kogukondade ja üldsuse seas;

b) üldsuse teadlikkuse suurendamine ühiskondade mitmekultuurilisuse vallas ning selle teadvustamine üldsusele, milliste probleemidega romad seoses kaasamisega silmitsi seisavad, sealhulgas käsitledes neid aspekte vajadusel riiklikes õppekavades ja õppematerjalides;

c) tõhusate meetmete võtmine selleks, et võidelda romade-vastase retoorika ja vihkamist õhutavate avalduste vastu ning rassistliku, stereotüüpe loova või muul viisil häbimärgistava keelekasutuse või muu käitumise vastu, mis võiks endast kujutada romade diskrimineerimise õhutamist.

Roma laste ja naiste kaitse

2.5. Võidelda eelkõige õigusaktide jõustamise teel kõigi diskrimineerimise vormidega, sealhulgas mitmekordse diskrimineerimisega, millega seisavad silmitsi roma lapsed ja naised, ning võidelda vägivallega, sealhulgas naiste ja tüdrukute vastu suunatud koduvägivallega, inimkaubanduse, alaealiste ja sundabieludega ja lapsi kaasava kerjamisega. Selleks peaksid liikmesriigid tagama kõigi asjaosaliste, sealhulgas riigiasutuste, kodanikuühiskonna ja roma

⁽¹⁾ Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendeid saaks kasutada infrastruktuuriprojektide toetamiseks tervise, hariduse ja elamumajanduse sektorites.

kogukondade kaasamise. Selles kontekstis julgustatakse liikmesriike piiriülese mõõtmega olukordades koostööd tegema.

Vaesuse vähendamine sotsiaalsete investeeringute kaudu

- 2.6. Võidelda ebasoodsas olukorras olevaid inimesi, sealhulgas romasid mõjutava vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu inimkapitali investeerimise ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika kaudu. Selle eesmärgi võiks saavutada järgmiste meetmetega:
- romade toetamine nende kõigil eluetappidel, alustades võimalikult vara ning tegeledes süstemaatiliselt neid varitsevate ohtudega, sealhulgas investeerides kvaliteetseesse kaasavasse alusharidusse ja lastehoidu, suunatud noortegarantiidesse ning elukestva õppe ja aktiivse vananemise meetmetesse;
 - aktiveerimis- ja võimaldamispoliitika järgimine, toetades (taas)sisenemist tööturule suunatud või üldiste tööhõive toetuskavade kaudu ning edendades kaasavat tööturugu, võttes tähelepanu alla diskrimineerimise töökohal;
 - ebasoodsas olukorras olevatele inimestele, sealhulgas romadele riikliku õiguse kohaselt pakutavate sotsiaal- toetuste ja -teenuste sobivamaks ja jätkusuutlikumaks muutmise sidusama sotsiaalpoliitika, menetluste lihtsustamise, ning pettuste ja vigade vastase võitluse kaudu; tagades sotsiaalaruannetes strateegia „Euroopa 2020” kontekstis.

Mõjuvõimu suurendamine

- 2.8. Toetada romade kodanikuaktiivsust, edendades nende sotsiaalset, majanduslikku, poliitilist ja kultuurilist ühiskonnas osalemist, sealhulgas kohalikul tasandil, kuna romade endi aktiivne kaasatus ja osalemine, sealhulgas nende esindajate ja organisatsioonide kaudu, on otsustava tähtsusega nii nende elutingimuste parandamisel kui ka nende sotsiaalse kaasatuse edendamisel.
- 2.9. Kui see on vastavuses kohapeal integratsiooni suhtes rakendatavate lähenemisviisidega, toetada romade küsimustega tegelevate kvalifitseeritud vahendajate koolitust ja töölevõtmist ning kasutada vahendamist ühe meetmena, et võidelda ebavõrdsuse vastu juurdepääsul kvaliteetsele haridusele, tööle, tervishoiule ja eluasemele.

- 2.10. Korraldada teabeüritusi, et veelgi suurendada romade teadlikkust oma õigustest (eelkõige seoses diskrimineerimisega ning õiguskaitsse võimalustega) ja kodanikukohustustest.

3. STRUKTUURIMEETMED

Kohalikud meetmed

- 3.1. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste pädevust austades innustada neid asutusi koostama kohalikke tegevuskavasid või strateegiaid või üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavaid kohalikke poliitikameetmeid, mis võiks sisaldada romade integratsiooni lähte- ja võrdlusandmeid ning mõõdetavaid eesmärgi ja samuti piisavat rahastamist.
- 3.2. Kaasata piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi ning kohalikku kodanikuühiskonda riiklike strateegiate või üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate poliitikameetmete koostamisel, rakendamisel ja järelvalve puhul. Asjaomased esindajad ja sidusrühmad tuleks kaasata seoses partnerluslepingute ja tegevusprogrammidega, mida kaasrahastatakse ESIFitest. Kesktasandi ja kohaliku tasandi asutused peaksid nimetatud strateegiate rakendamisel koostööd tegema.
- Toetada sel eesmärgil kohalikke omavalitsusi, et hõlbustada poliitikameetmete kohaldamist kohalikul tasandil.
- 3.3. Püüda saavutada kohalikul tasandil terviklik lähenemisviis seoses roma taustaga peredega, kes seisavad silmitsi hulga probleemidega, nagu kooli lõpetamata jätmine, võlad, vaesus ja vilets tervis. Selleks võiks kohalike omavalitsuste suutlikkust suurendada, arvestades ülesannete jaotusega igas liikmesriigis, et võimaldada kohalikel omavalitsustel teha tõhusat koostööd asjaomaste perekondadega ning samuti näiteks koolide, noorte hoolekandeorganisatsioonide, politsei, rahvatervise organisatsioonide, sotsiaalkoolekandeorganisatsioonide ning elamumajandusettevõtete-ga.

Poliitika järelvalve ja hindamine

- 3.4. Teostada asjakohast järelvalvet riiklike strateegiate või üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate integreeritud poliitikameetmete üle ja hinnata nende tõhusust. Seda võiks teha selliste meetmete abil nagu lähteandmete või mõõdetavate eesmärkide kindlaksmääramine, asjakohaste kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete kogumine selliste strateegiate või meetmete sotsiaalse ja majandusliku mõju kohta kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega, eelkõige seoses isikuandmete kaitsega.

3.5. Kasutada mis tahes asjaomaseid põhinäitajaid ning empiirilisi sotsiaaluuringute või andmekogumise meetodeid tehtud edusammude regulaarseks jälgimiseks ja hindamiseks eelkõige kohalikul tasandil, võimaldades anda romade olukorrast liikmesriikides tõhusalt aru, kasutades valikuliselt Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti abi.

Võrdset kohtlemist edendavad asutused

3.6. Toetada võrdset kohtlemist edendavate asutuste tööd ja ametkondlikku suutlikkust, andes neile piisavad vahendid romadest diskrimineerimishovritele antava õigusabi tõhususe tagamiseks.

3.7. Edendada korrapäraselt dialoogi romade integratsiooni riiklike kontaktpunktide ning võrdset kohtlemist edendavate ametiasutuste vahel.

Romade integratsiooni riiklikud kontaktpunktid

3.8. Anda romade integratsiooni riiklikele kontaktpunktidele piisavad, nende rollile vastavad volitused ja vahendid romade integratsiooni poliitika valdkonnaülese järelevalve tõhusaks koordineerimiseks, pidades silmas nende poliitika rakendamist, arvestades samas ülesannete jaotusega igas liikmesriigis.

3.9. Kaasata romade integratsiooni riiklikud kontaktpunktid asjaomase poliitika väljatöötamise, rahastamise ja rakendamise seotud otsustusprotsessi. Romade integratsiooni riiklikud kontaktpunktid peaksid hõlbustama roma kodanikuühiskonna osalemist romade integratsiooni käsitlevate riiklike strateegiade ja kohalike tegevusavade rakendamisel ning samuti nende kaasamist nimetatud tegevusse.

Riikidevaheline koostöö

3.10. Julgustada riikidevahelise koostöö arendamist ja aktiivset selles koostöös osalemist riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil poliitiliste algatuste kaudu, eelkõige projektide ja kahepoolsete või mitmepoolsete lepingute kaudu, et

a) kooskõlastada tegevust küsimustes, mis puudutavad romade piiriülest liikuvust liidus ja

b) toetada vastastikust õppimist ja heade tavade levimist, näiteks tehes koostööd struktuurifonde juhtivate asutustega, et kujundada tõhusaid romade integratsiooni meetmeid.

3.11. Punktis 3.10 osutatud riikidevaheline koostöö peaks täiendama meetmeid, mida võetakse romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ja üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate integreeritud poliitikameetmete raames ning liikmesriikide vahel juba sõlmitud mis tahes koostöölepingute nagu Doonau piirkonna strateegia raames ning teiste rahvusvaheliste organisatsioonide nagu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Julgoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) raames.

4. ARUANDLUS JA JÄRELMEETMED

4.1. Teatada komisjonile mis tahes käesoleva soovitusel võetud meetmetest 1. jaanuar 2016.

4.2. Seejärel teatada komisjonile mis tahes uutest meetmetest igal aastal aasta lõpus, lisades teabe romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ja üldisema sotsiaalse kaasatuse poliitika raames võetavate integreeritud poliitikameetmete rakendamisel tehtud edusammudest,

KUTSUB KOMISJONI ÜLES

5.1. Tagama, et liikmesriikide edastatud teave on aluseks Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatavate, romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamise alaste komisjoni aastaaruannete koostamisel ning seda teavet kasutatakse riigipõhiste soovitusete kaudu strateegia „Euroopa 2020” Euroopa poolaasta kontekstis.

5.2. Sellest tulenevalt jälgima olukorda tähelepanelikult ning hindama 1. jaanuar 2019 vajadust käesolev soovitus läbi vaadata ja ajakohastada.

Brüssel, 9. detsember 2013

Nõukogu nimel

eesistuja

A. PABEDINSKIENĚ